

PRAWA ODBIORCÓW ENERGII ELEKTRYCZNEJ I SPOSÓB ICH OCHRONY

Oskar Pawłowski

Słowa kluczowe: konsolidacja pionowa przedsiębiorstw energetycznych, ochrona praw odbiorców przemysłowych, kompetencje Prezesa URE, postulaty zmian w prawie energetycznym.

Streszczenie. Konsolidacja pionowa przedsiębiorstw energetycznych jest głównym czynnikiem wpływającym na drastyczny wzrost cen energii elektrycznej w Polsce. W wyniku jej przeprowadzenia doszło do utworzenia podmiotów o dominującej pozycji na rynku. Wobec uwolnienia cen energii elektrycznej, znajdują się one poza jakąkolwiek kontrolą. Obecnie obowiązujące otoczenie regulacyjne sektora energii elektrycznej znacząco odstaje od zaistniałej sytuacji na rynku, a bardzo wąski wachlarz kompetencji Prezesa URE w zakresie ochrony rynku energii elektrycznej, skutkuje tym, że przemysłowi odbiorcy energii elektrycznej pozbawieni są praktycznie możliwości obrony swoich praw. Postuluje się przede wszystkim wzmocnienie kompetencji Prezesa URE, aby mógł sprawować faktyczny nadzór nad rynkiem oraz zwiększenie jego niezależności, w szczególności poprzez powrót do kadencyjności tego urzędu. Do tego niezbędna jest przemyślana nowelizacja Prawa energetycznego.

1. WSTĘP

Obecna sytuacja odbiorców przemysłowych na rynku energii elektrycznej jest wynikiem konsolidacji pionowej przedsiębiorstw energetycznych, skupiających wytwarzanie, dystrybucję i obrót energią elektryczną. W wyniku dokonanej koncentracji doszło do utworzenia grup energetycznych o znacznej pozycji rynkowej, czego efektem jest obecny nieuzasadniony wzrost cen. Niniejszy artykuł stanowi przegląd najważniejszych regulacji prawnych mających służyć ochronie konkurencji z punktu widzenia przemysłowego odbiorcy energii elektrycznej.

2. SKUTKI KONSOLIDACJI PIONOWEJ DLA ODBIORCÓW PRZEMYSŁOWYCH

Jednym z najistotniejszych kierunków działań podejmowanych przez Wspólnotę Europejską w odniesieniu do energii elektrycznej jest przyspieszenie liberalizacji sektorów energii elektrycznej oraz zwiększenie konkurencyjności na tym rynku. Kolejne lata doświadczeń, gromadzonych w związku z realizacją Dyrektywy 96/92 WE [1], pokazały, że pomimo pewnych korzyści, jakie niosła ze sobą ta regulacja m.in. w postaci zwiększonej jakości oferowanych konsumentom usług, wewnętrzny rynek energetyczny nie jest jednolity i wymaga dalszej ewolucji. Następnym jej etapem było przyjęcie przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej Dyrektywy nr 2003/54/EC [2], uchylającej Dyrektywę 96/92, i wprowadzającej regulacje obowiązujące obecnie. W myśl jej art. 20 i 21, od dnia 1 lipca 2004 r. wszyscy odbiorcy niebędący gospodarstwami domowymi posiadają prawo do korzystania z zasady TPA (Third Party Access), narzucającej na właścicieli sieci elektroenergetycznych obowiązek udostępniania sieci i instalacji przesyłowych innym podmiotom. W praktyce, zasada ta przy-

znaje odbiorcom prawo do zakupu energii poza dotychczasowymi dostawcami. Zamysłem twórców Dyrektywy nr 2003/54/WE było przyspieszenie procesów liberalizacyjnych na obszarze Unii Europejskiej, a wskazane rozwiązanie miało w swoim założeniu zmusić wytwórców do konkurencji cenowej i stanowić zarazem dla odbiorców okazję do redukcji kosztów zakupu energii elektrycznej i wzmocnienia ich praw. Polska, podobnie jak pozostałe państwa członkowskie, została zobligowana do transpozycji prawa wspólnotowego, czego skutkiem była kolejna nowelizacja Prawa energetycznego [3]. Obecnie, zgodnie z jego art. 4j, odbiorcy przemysłowi mają prawo zakupu energii elektrycznej od wybranego przez siebie sprzedawcy.

Tyle teoria. W praktyce, polski rynek energetyczny, od lat scentralizowany i zdominowany przez własność państwa, był ekonomicznie nieprzystosowany do realiów wolnorynkowych. Nie bez znaczenia było również technologiczne niedostosowanie producentów energii do współczesnych standardów jej wytwarzania. Modernizacja posiadanych urządzeń wymagała ogromnych nakładów finansowych, których żaden wytwórca energii nie byłby w stanie samodzielnie ponieść. Próba rozwiązania tego problemu było związanie Polskich Sieci Energetycznych S.A. i wytwórców energii elektrycznej kontraktami długoterminowymi (tzw. „KDT”), mającymi w swym założeniu zapewnić długoterminowe środki finansowe pochodzące ze sprzedaży energii, które z kolei zabezpieczyłyby kredyty zaciągnięte na dokonanie niezbędnych inwestycji. KDT nie spełniły jednak swej roli, uniemożliwiając w efekcie swobodny obrót energią oraz oddziałując negatywnie na rynek i ograniczając zakres jego działania. Odpowiedzią na te problemy miał być rządowy „Program dla elektroenergetyki”, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 28 marca 2006 r. Głównym

celem tej regulacji miał być m.in. rozwój mechanizmów rynkowych osiągnięty przez obniżenie kosztów wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej. Jednym z podstawowych założeń Programu było przeprowadzenie konsolidacji pionowej przedsiębiorstw sektora energetycznego, skutkującej powstaniem silnych, posiadających niezbędne możliwości inwestycyjne podmiotów, które jednocześnie mogłyby być konkurencyjne wobec europejskich odpowiedników. W wyniku konsolidacji utworzone zostały cztery zintegrowane pionowo grupy energetyczne skupiające wytwarzanie, dystrybucję oraz obrót energią elektryczną.

Dokonanie koncentracji podlegało kontroli Prezesa UOKiK. Co ważne, tylko w przypadku utworzenia jednej grupy Prezes UOKiK stwierdził, iż nie spowoduje to istotnego ograniczenia konkurencji [4]. W przypadku pozostałych trzech grup skonsolidowanych pionowo przedsiębiorstw energetycznych [5] wydano zgodę na koncentrację w trybie wyjątkowym przewidzianym w art. 19 ust. 2 obowiązującej wówczas Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów [6]. Prezes UOKiK władny był wydać zgodę na dokonanie koncentracji, w wyniku której konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku, w przypadku gdy odstąpienie od zakazu koncentracji jest uzasadnione, a w szczególności przyczyni się do rozwoju ekonomicznego lub postępu technicznego oraz może wywrzeć pozytywny wpływ na gospodarkę narodową. Analizy wykonane przez Prezesa UOKiK w toku prowadzonych postępowań antymonopolowych wykazały, iż koncentracje te stanowią realne zagrożenie dla rozwoju konkurencji poprzez powstanie pozycji dominującej na rynku wytwarzania i wprowadzania do obrotu energii elektrycznej [7]. Przeprowadzone koncentracje nie wywarły jednak pozytywnego wpływu na gospodarkę narodową, skutkując podwyżkami cen energii oraz doprowadzając do pogorszenia sytuacji rynkowej odbiorców energii. Oceniając konsekwencje decyzji konsolidacyjnej należy mieć również na uwadze uwolnienie cen energii elektrycznej. Doszło w ten sposób do sytuacji, w której z jednej strony Prezes URE utracił możliwość zatwierdzania taryf dla wytwarzania i obrotu energią elektryczną dla odbiorców przemysłowych, a z drugiej strony utworzono cztery podmioty o dominującej pozycji na rynku. Tym samym grupy energetyczne pozostają praktycznie poza kontrolą cenową. W obecnej sytuacji można posunąć się do stwierdzenia, że faktycznym regulatorem rynku energetycznego w Polsce nie jest Prezes URE, a wspomniane grupy energetyczne, wykorzystujące swoją pozycję na rynku i podporządkowujące swoje interesy spółkom powiązanim z poszczególnymi po-

dmiotami. Uderza to w szczególności w przemysłowych odbiorców energii, którzy nie otrzymując zróżnicowanych ofert cenowych od konkurujących producentów energii pozbawieni są możliwości wynegocjowania korzystnych warunków cenowych. Opublikowane przez Eurostat dane, dotyczące średnich cen energii elektrycznej m.in. w Polsce dla grupy odbiorców przemysłowych jednoznacznie wskazują na znaczny wzrost kosztów energii. W roku 2001 średnia cena energii dla ww. grupy odbiorców wynosiła 0,0492 €, natomiast w 2008 roku wartość średnich cen odnotowano na poziomie 0,0814 €¹, co stanowi wzrost o ponad 65%. Podwyżki cen energii skutkują wzrostem kosztów produkcji i podniesieniem cen towarów. Niekorzystne efekty konsolidacji pionowej prowadzić mogą do dalej idących konsekwencji, bowiem zbiegły się z trudną sytuacją na rynku wywołaną globalnym kryzysem ekonomicznym. Wskutek tego przemysłowi odbiorcy energii zmuszeni są podejmować działania oszczędnościowe, takie jak zmniejszenie produkcji czy redukcje zatrudnienia. Niewątpliwie, gdy rynek ten skupia co najmniej kilkadziesiąt tysięcy pracowników, jest to sytuacja ze wszech miar niepożądana dla sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Wobec takiego stanu, wątpliwym wydaje się spełnienie przesłanek uzasadniających wydanie decyzji Prezesa UOKiK w sprawie konsolidacji spółek sektora energetycznego.

3. BRAK NALEŻYTEJ REGULACJI PRAWNEJ DOTYCZĄCEJ OCHRONY PRAW ODBIORCÓW PRZEMYSŁOWYCH

Przepisy regulujące rynek energii elektrycznej nie zawierają kompleksowo ujętych postanowień w zakresie ochrony praw odbiorców. W uchwalonej w 1997 r. ustawie Prawo energetyczne dla ukształtowania relacji pomiędzy przedsiębiorstwami energetycznymi, a odbiorcami przyjęto zasadę równoważenia interesów. Należy zgodzić się z tezą, iż odbiorcy energii elektrycznej w relacjach z przedsiębiorcami energetycznymi są stroną dużo słabszą, stąd ich prawa powinny być objęte szczególną ochroną. Zapewnienie ochrony praw odbiorców przemysłowych należy w szczególności do Prezesa URE. Pozycja prawna Prezesa URE kształtowana jest przede wszystkim przez Prawo energetyczne. Zgodnie z art. 21 ust. 1 i 2 tej ustawy, Prezes URE jest centralnym organem administracji rządowej, który realizuje zadania z zakresu spraw regulacji gospodarki paliwami i energią

¹ Wyrażone ceny w Euro określają koszt kWh bez podatków, stosowane w pierwszym półroczu danego roku, obciążające odbiorcę przemysłowego o rocznym zużyciu 2000 MWh (moc 500 kW przy poborze 4000 godzin).

oraz promowania konkurencji. Należy podkreślić, że określenie regulacji oznaczone zostało w art. 3 pkt 15 ustawy jako „stosowanie określonych ustawą środków prawnych, włącznie z koncesjonowaniem, służących do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, prawidłowej gospodarki paliwami i energią oraz ochrony interesów odbiorców”. Ustawowe kompetencje tego organu reguluje art. 23 Prawa energetycznego, zgodnie z którym „Prezes URE reguluje działalność przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z ustawą i polityką energetyczną państwa, zmierzając do równoważenia interesów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii”. Należy zaznaczyć, że pierwotne brzmienie przepisów ustawy wskazywało na prawidłowość działań i racjonalność ustawodawcy. Przyznanie Prezesowi URE pozycji centralnego organu administracji rządowej i umiejscowienie poza Radą Ministrów miało zagwarantować jego niezależność od wpływów politycznych, która była wzmocniona kadencyjnością urzędu oraz możliwością jego odwołania wyłącznie w ściśle określonych przypadkach wskazanych w ustawie.

Pomimo zmiany ustawy w 2005 r., w związku z wprowadzeniem do Prawa energetycznego postanowień Dyrektywy 2003/54/WE, która zwiększyła zakres obowiązków Prezesa URE i zapewniła jego niezależność od interesów przemysłu energetycznego, organ ten obecnie nie posiada gwarancji pełnej niezależności od nacisków politycznych. Zgodnie z obowiązującym brzmieniem przepisów Prawa energetycznego, Prezes URE nie ma stałej wyznaczonej kadencji. Ustawodawca usunął też katalog warunków, na jakich może być odwołana osoba pełniąca funkcję prezesa URE. Z powyższego względu zmiany dotyczące przepisów stanowiących o niezależności Prezesa URE należy ocenić krytycznie.

Jeśli chodzi o obowiązujące przepisy dotyczące kompetencji Prezesa URE w zakresie ochrony praw odbiorców, należy je również ocenić negatywnie. Prezes URE nie posiada bowiem wystarczających narzędzi, aby być gwarantem praw odbiorców energii. Obecnie uprawnienia Prezesa URE w zakresie ochrony praw odbiorców przemysłowych sprowadzają się do kompetencji wynikających z art. 23 ust. 2 pkt 12 ustawy i w obecnej sytuacji rynkowej należy je uznać za niewystarczające. W świetle tego przepisu, Prezes URE został przez ustawodawcę umocowany do rozstrzygnięcia, na wniosek strony, sporów dotyczących określonych spraw zaistniałych pomiędzy uczestnikami rynku paliw i energii, w zakresie odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii, a także nieuzasadnionego wstrzymania dostarczania energii elektrycznej. Należy mieć na uwadze, że organ regulacyjny może

wszczęć postępowanie z urzędu jedynie w sytuacji, gdy zostanie spełniona przesłanka szczególnie ważnego interesu strony, a nadto kontynuowanie postępowania jest uzależnione od wyrażenia przez stronę zgody. W przeciwnym razie organ jest obowiązany postępowanie umorzyć. Z powyższym poglądem zgadza się również dr M. Czarnecka oraz T. Ogłódek [9]. Nie ulega wątpliwości, że *ratio legis* komentowanej regulacji przemawia za intencją udzielenia przez ustawodawcę ochrony prawnej odbiorcy energii, jednakże powyższy przepis stanowi o jednym z niewielu praw przysługujących odbiorcom. Prezes URE nie ma natomiast wpływu na ceny energii elektrycznej oferowane przez podmioty zrzeszone w ramach struktur pionowych. W kontekście całkowitej utraty przez Prezesa URE możliwości oddziaływania na ceny energii elektrycznej, należy rozważyć powrót do obowiązku przedstawiania do zatwierdzenia Prezesowi URE taryf dla odbiorców przemysłowych. Prezes URE jest władny podjąć decyzję w tej sprawie w trybie art. 49 Prawa energetycznego, w przypadku stwierdzenia, iż przedsiębiorca zwolniony z obowiązku przedstawiania Prezesowi URE taryf do zatwierdzenia nie działa w warunkach konkurencji. W obecnej sytuacji, gdy rynek został zdominowany przez zintegrowane pionowo grupy energetyczne, które narzucają nieuzasadnione, w swojej wysokości, ceny energii elektrycznej, wykorzystując w ten sposób swoją dominującą pozycję, wydaje się, że taki krok byłby uzasadniony w świetle przesłanek wynikających z art. 49 Prawa energetycznego.

Aktualna sytuacja odbiorców energii elektrycznej jest głównie skutkiem dokonanej konsolidacji, która zatrzymała rozwój konkurencji w sektorze energetyki przemysłowej. Odbiorcy przemysłowi pozbawieni są legitymacji do skutecznego wniesienia wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego do Prezesa UOKiK w sprawie nadużywania pozycji dominującej przez skonsolidowane pionowo przedsiębiorstwa energetyczne. W myśl obowiązujących przepisów, wyłącznie Prezes UOKiK jest kompetentny do wszczęcia z urzędu postępowania w sprawie praktyk ograniczających konkurencję. Pod rządami poprzedniej ustawy antymonopolowej postępowanie takie wszczynano również na wniosek. Pozbawienie odbiorców legitymacji czynnej do wszczęcia postępowania należy również ocenić krytycznie. Odbiorca energii może obecnie jedynie złożyć wniosek o stwierdzenie nadużywania pozycji dominującej przez zintegrowane pionowo przedsiębiorstwa energetyczne w trybie przewidzianym przez przepis art. 221 Kodeksu postępowania administracyjnego [10]. Wnioskodawca nie ma jednak żadnej gwarancji, że Prezes UOKiK weźmie pod uwagę jego zarzuty i twierdzenia. W przypadku uwzględnienia argumen-

tów strony, Prezes UOKiK może wszcząć postępowanie wyjaśniające, poprzedzające właściwe postępowanie, w celu ustalenia czy nastąpiło naruszenie Ustawy uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego.

Odbiorcy energii elektrycznej pozbawieni są również legitymacji do zaskarżenia decyzji Prezesa UOKiK wyrażającej zgodę na dokonanie koncentracji. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, nie przewiduje trybu wzruszenia ostatecznej decyzji administracyjnej wydanej w postępowaniu antymonopolowym. Decyzja taka może zostać uchylona lub zmieniona przez właściwego ministra w trybie przewidzianym w art. 161 K.p.a. Zgodnie z jego brzmieniem, właściwy minister jest władny uchylić lub zmienić każdą decyzję, jeżeli w inny sposób nie można zapobiec poważnym szkodom dla gospodarki. Podkreślić należy, iż stan zagrożenia powinien być jedynie potencjalny, a nie rzeczywisty. Oznacza to, że właściwy minister uchyla bądź zmienia daną decyzję nie po zaistnieniu pierwszych niekorzystnych jej konsekwencji, lecz już w przypadku, kiedy takie skutki stają się prawdopodobne. Wykładnia ta jest szczególnie ważna w sytuacji, w jakiej znalazł się obecnie sektor energetyki [11]. Z uwagi na nieuzasadniony wzrost cen, z jakim mamy do czynienia w obecnym momencie, należy rozważyć, jakie skutki może to mieć dla gospodarki narodowej. Należy jednak mieć na uwadze, iż przepis art. 161 K.p.a. przyznaje stronie, która poniosła szkodę w związku ze zmianą lub uchyceniem decyzji, roszczenie o jej naprawienie. Zastosowanie w obecnej sytuacji faktycznej art. 161 K.p.a. przez Prezesa UOKiK wydaje się zatem wysoce ryzykowne z uwagi na konsekwencje odszkodowawcze oraz stabilność sektora energetycznego [12].

Należy zaznaczyć, że w Prawie energetycznym istnieje jeszcze jeden środek prawny, który może być zastosowany w celu ochrony praw odbiorców energii elektrycznej oraz ochrony warunków konkurencji w sektorze energetycznym. Jest nim sprawozdanie dotyczące nadużywania pozycji dominującej przez przedsiębiorstwa energetyczne i ich zachowań sprzecznych z zasadami konkurencji na rynku energii elektrycznej. Obowiązek sprawozdawczy wynika z art. 15c ustawy. Przepis ten wskazuje, iż Prezes URE we współpracy z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa oraz Prezesem UOKiK opracowuje powyższe sprawozdanie i przekazuje Komisji Europejskiej do dnia 31 lipca każdego roku. Sprawozdanie to mogłoby zawierać negatywną ocenę dokonanej konsolidacji pionowej wraz z postulatami zmiany Dyrektywy 2003/54/WE, w szczególności poprzez nałożenie obowiązku rozdziału właścicielskiego, a nie tylko prawnego i funkcjonalnego wytwarzania, dystrybucji i obrotu, czego Komisja w dotychczasowych pracach

nad nowelizacją nie dostrzega. W uzasadnieniu do projektu dyrektywy zmieniającej Dyrektywę 2003/54/WE Komisja przyjęła stanowisko, że obecne prawne i funkcjonalne zasady wydzielenia własnościowego dotyczące operatorów systemu dystrybucji są wystarczające [13]. Sytuacja na krajowym rynku zdaje się jednak temu twierdzeniu zaprzeczać.

Odnosząc się do powyższych twierdzeń, należy jednoznacznie stwierdzić, w obecnym stanie prawnym, wobec zdominowania rynku przez zintegrowane pionowo przedsiębiorstwa energetyczne i pozycję Prezesa URE pozbawionego kompetencji sprawowania kontroli nad przestrzeganiem zasad konkurencji w sektorze energetycznym, przemysłowi odbiorcy energii elektrycznej są praktycznie pozbawieni realnych środków prawych służących ochronie ich praw.

4. POPRAWA OCHRONY PRAWNEJ ODBIORCÓW PRZEMYSŁOWYCH – POSTULATY DE LEGE FERENDA.

Zagadnienie dotyczące ochrony praw odbiorców przemysłowych na rynku energii elektrycznej, nie doczekało się do tej pory adekwatnego do istoty sprawy rozwiązania systemowego. Obecnych regulacji prawnych nie można ocenić pozytywnie, bowiem są one niedostosowane do struktury rynku powstałej po konsolidacji sektora elektroenergetycznego, a nadto są nieprzyjemne dla odbiorców, gdyż nie pozwalają im skutecznie egzekwować swoich praw. Wzmocnienie sytuacji prawnej odbiorców jest w głównej mierze uzależnione od stworzenia konkurencyjnego, wspólnego rynku energii elektrycznej oraz wzmocnienia pozycji regulatora.

Oficjalne sygnały zmian w prawie energetycznym zostały przedstawione przez Ministerstwo Gospodarki w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie innych ustaw [14] oraz przez Prezesa Rady Ministrów w ogłoszonym Planie stabilności i rozwoju [15]. Stanowisko Rządu, zaprezentowane w planie antykryzysowym w zakresie sektora energetycznego, dotyczy przede wszystkim poprawy pozycji odbiorców energii wobec dominacji siły po stronie producentów, zwiększenia konkurencyjności rynku energetycznego oraz wzmocnienia pozycji organu regulującego w celu ochrony gospodarki przed niekontrolowanym wzrostem cen energii. Postulaty zapowiadane w rządowym planie antykryzysowym należy ocenić jako krok w dobrym kierunku. Znalazły one swoje odzwierciedlenie w projekcie ustawy o zmianie Ustawy Prawo energetyczne przygotowanym przez Ministerstwo Gospodarki. Przyznaje on regulatorowi instrumenty dające możliwość realnego wpływu na funkcjonowanie rynku energii elektrycznej i nieuzasadniony wzrost cen spowodowany nad-

używaniem siły rynkowej przez podmioty funkcjonujące w ramach zintegrowanych pionowo przedsiębiorstw energetycznych. Zmiany zaproponowane przez Ministerstwo Gospodarki przyznają Prezesowi URE kompetencję do nałożenia w drodze decyzji administracyjnej na przedsiębiorstwo energetyczne pozostające w strukturze zintegrowanej pionowo i posiadające siłę rynkową, która może zagrażać prawidłowemu funkcjonowaniu rynku, trzech obowiązków: sprzedaży określonej ilości energii lub wielkości mocy wytwórczych na warunkach określonych przez Prezesa URE, niestosowaniu cen wyższych niż określone przez Prezesa URE bądź zastąpieniu ceny sprzedaży energii elektrycznej ustalonej przez przedsiębiorstwo energetyczne ceną, określoną przez Prezesa URE. Projekt ustawy nadaje decyzji Prezesa URE rygor natychmiastowej wykonalności, co oznacza, iż staje się ona wykonalna, mimo iż przysługuje od niej środek zaskarżenia. Daje to Prezesowi URE możliwość realnego wpływu na ceny energii elektrycznej w sposób niezakłócony przez długotrwałe procedury odwoławcze, które mogłyby znacznie opóźnić odczuwalność oddziaływania regulatora, osłabiając w ten sposób siłę i szybkość jego reakcji.

Kolejnym przewidzianym w rządowym projekcie ustawy instrumentem, przeciwdziałającym naruszaniu reguł konkurencji na rynku energii elektrycznej przez przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo i korzystające z pomocy publicznej w związku z rozwiązaniem KDT-ów jest wprowadzenie obowiązku sprzedaży 100% wytworzonej energii w drodze przetargu lub poprzez giełdę. Przyjęte rozwiązanie ma prowadzić do zrównania dostępności ofert sprzedaży energii

elektrycznej dla podmiotów pozostających poza grupami zintegrowanymi pionowo i zapobiec sprzedaży energii przedsiębiorstwom powiązanim po cenach odbiegających od rynkowych.

Dalsze, pożądane zmiany w Prawie energetycznym może przynieść nowelizacja Dyrektywy 2003/54/WE. Jedną z najważniejszych zmian mającą wpływ na funkcjonowanie polskiego rynku energii elektrycznej, którą przewiduje projekt zmiany Dyrektywy, jest wprowadzenie kadencyjności organu regulacyjnego. Zgodnie z propozycją Komisji, zarząd regulatora miałby być powoływany na co najmniej 5 lat, a odwołany mógłby zostać wyłącznie w przypadku, gdy nie będzie już spełniał warunków określonych w Dyrektywie lub dopuścił się poważnego uchybienia. Wprowadzenie kadencyjności Prezesa URE jest w chwili obecnej kluczowym elementem gwarancji jego niezależności.

5. PODSUMOWANIE

Rozwój konkurencji na rynku energii elektrycznej w Polsce nie może się odbyć bez odpowiedniej regulacji i nadzoru niezależnego organu regulacyjnego wyposażonego w instrumenty zapewniające mu możliwość realnego wpływu na wykorzystujące siłę rynkową grupy zintegrowanych pionowo uczestników rynku. W tym celu należy dążyć do zwiększenia uprawnień oraz niezależności Prezesa URE, tak aby mógł na bieżąco przeciwdziałać nadużywaniu przez zintegrowane pionowo przedsiębiorstwa energetyczne swojej siły rynkowej i oderwanemu od realiów rynkowych wzrostowi cen energii elektrycznej.

LITERATURA

- [1] Dyrektywa 96/92 WE z 19 grudnia 1996 r. w sprawie jednolitych zasad wewnętrznego rynku energii elektrycznej.
- [2] Dyrektywa nr 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z 26 czerwca 2003 r. w sprawie wspólnych zasad wewnętrznego rynku energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE.
- [3] Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tj. Dz.U. 2006 nr 89 poz. 625 z późn. zm.)
- [4] Decyzja nr DOK-19/07 z dnia 16 lutego 2007 r.
- [5] Decyzja nr DOK-163/06 z dnia 22 grudnia 2006 r., Decyzja nr DOK-29/07 z dnia 8 marca 2007 r., Decyzja nr DKK-32/07 z dnia 28 września 2007 r.
- [6] Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. 2005 nr 244 poz. 2080 z późn. zm.).
- [7] Raport: Kierunki rozwoju konkurencji i ochrony konsumentów w polskim sektorze energetycznym. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. www.uokik.gov.pl.
- [8] Czarnecka M. Oglódek T.: Prawo energetyczne Komentarz, Bydgoszcz 2007, s. 167.
- [9] Ustawa Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz.U. 2000 nr 98 poz. 1071).
- [10] Elżanowski F.: Środki prawne ochrony konkurencji w sektorze energetyki. Biuletyn URE 2/2009; http://www.ure.gov.pl/portal/pl/411/2870/Biuletyn_URE_nr_22009.html
- [11] *Ibidem*, Elżanowski F.

- [12] Projekt Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2003/54/WE dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej (przedstawiona przez Komisję).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0528:FIN:PL:PDF>
- [13] <http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/B91ADCC9-FD7E-44B9-9F99-C4EDEA1A9B4/53088/ProjektRM.pdf>
- [14] Plan Stabilności i Rozwoju – wzmocnienie gospodarki Polski wobec światowego kryzysu finansowego. Dokument dostępny pod adresem:
http://www.kprm.gov.pl/templates/admin/userfiles/files/6556_Plan_Stabilnosci_i_Rozwoju.pdf

ELECTRICITY CUSTOMERS RIGHTS AND METHOD OF THEIR PROTECTION

Key words: vertical consolidation of energy enterprises, protection of industrial customers rights, competences of the President of The Energy Regulatory Office, postulates of the energy law amendments

Summary. Vertical consolidation of energy enterprises is main factor affecting significant increase of electricity prices in Poland. As a result of the consolidation, companies with a dominant position on the market have been established and due to electricity prices release, they are beyond any pricing control. Current legislation regarding electricity sector does not correspond to market situation which, along with narrow scope of competences of President of The Energy Regulatory Office regarding protection of electricity market, results in practice in lack of possibilities to defend rights of the industrial receivers of electricity. It is postulated above all to strengthen the powers of President of The Energy Regulatory Office, in order that he can actually supervise the market, as well as the office's independence, in particular by returning to term in office of this position. To that end, a well thought-out amendment of the Energy Law Act is necessary.

Oskar Pawłowski, jest radcą prawnym, Partnerem Zarządzającym Kancelarii Prawnej Oskar Pawłowski i Wspólnicy w Poznaniu, zajmuje się obsługą przedsiębiorstw z branży energetycznej, e-mail: o.pawlowski@legalnet.pl.